

Allianssin asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle valtion talousarviosta 2023

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Teema: Nuorisotyö (29.91)
Nuorisotyön tilanne, haasteet ja rahoitus, työpajatoiminnan jatkuvuus ja palvelujen saatavuus uudessa sote-rakenteessa

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten oikeuksia ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 140 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä – käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisotyötä tekevät järjestöt.

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle.

Kiitämme jaostoa mahdollisuudesta lausua. Yleisesti haluamme kiinnittää jaoston huomion siihen, että nuorten hyvinvointi on useiden tutkimusten ja selvitysten mukaan laskenut, mutta nuorisotyön resursoinnissa muutosta ei ole lainkaan huomioitu. Jatkuvasti pienenevät ikäluokat ja työkykyisten nuorten määrää vähentävien mielenterveyden häiriöiden voimakas kasvu johtavat koko yhteiskunnan tulevaa pärjäämistä ja vakautta uhkaavaan tilanteeseen. Tämä kehityskulku on katkaistava. Ei ole liioiteltua sanoa, että yhteiskunnallinen tarve pitkäjänteiselle, nuorten kasvua, kehitystä ja turvallisia elinoloja tukevalle nuorisotyölle on kasvanut räjähdysmäisesti. Pyydämme jaoston ja valiokunnan jäseniä harkitsemaan esityksiä nuorisotyön määrärahojen kasvattamisesta vähintään väliaikaisesti, jotta nuorten hyvinvointivaje saadaan paikattua.

Nuorisotyön tilanne, haasteet ja rahoitus

Nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävän työn suurimmat haasteet ja esteet ovat yksinkertaisia: johtajuuden ja rahoituksen puute.

Nuorten hyvinvointia on alettava johtaa. Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin, nuorisotyön eri muotoihin sekä koulutukseen, kuntoutukseen ja työhön pääsemiseen liittyvät asiat ovat tällä hetkellä jakautuneet useamman ministeriön vastuulle. Aiheeseen liittyviä tehtäviä on useilla hallinnonaloilla, erityisesti OKM:llä, STM:llä ja TEM:llä. Jaettu vastuu on johtanut siihen, ettei millään taholla ole riittävää käsitystä nuorten hyvinvoinnin eikä syrjäytymisen ehkäisyn kokonaisuudesta eikä päävastuuta sen

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

edistämisestä. Kokonaiskuvan puute johtaa keskenään ristiriitaisiin politiikkatoimiin, ennustamattomiin lopputuloksiin ja tehottomuuteen.

Hallituskaudella 2019-2023 käytössä ollut lapsi- ja nuorisopoliittinen ministeriryhmä on osoittanut, ettei jaettu vastuu toimi myöskään poliittisessa johdossa. Nuorten hyvinvointi on osoitettava yhdelle vastuuministerille. Selkeimmin kokonaisuus asettuisi osaksi opetusministerin tehtävää, johon kuuluisi siten johdonmukaisesti lapsen ja nuoren kasvun kaaresta vastaaminen. Näin myös nuorisotyö asettuisi osaksi muuta nuorikeskeistä kasvatustyötä, mitä se tosiasiallisesti on. Nuorisotyön nykyinen asemointi liikunnan ja kulttuurin kumppaniksi kaventaa sen merkityksen vain yhdeksi vapaa-ajan toiminnoista.

Kun nuorten hyvinvointia ei tarkastella kokonaisuutena, sille ei ole myöskään painetta tai tosiasiallista mahdollisuutta asettaa tarkoituksenmukaisia tavoitteita eikä toteuttaa tavoitteita johdonmukaisesti. Tavoitetason puuttuminen estää paitsi onnistuneen johtamisen, myös resurssien ohjaamisen kestäväällä tavalla nuorten hyvinvointia parantavaan työhön. Esiin nouseviin ongelmiin pyritään tällä hetkellä vastaamaan yksittäisillä hankkeilla ja silppumaisella rahoituksella, jotka eivät vahvista nuorten hyvinvointia eivätkä kannusta nuorisoalan toimijoita pitkäjänteiseen, vaikuttavaan työhön. Harrastamisen Suomen malli on hyvä esimerkki yksittäisestä toimenpiteestä, jonka tavoite on erinomainen, mutta jonka tavoiteltu vaikuttavuus uhkaa jäädä valitettavan heikoksi ja jota ei ole valmisteltu jo olemassa olevia rakenteita ja toimintakulttuuria huomioiden.

Nuorten hyvinvointi on koko yhteiskunnan kohtalonkysymys, ja sen ratkaiseminen edellyttää rohkeutta muuttaa myös valtionhallinnon olemassa olevaa työnjakoa, organisaatioita ja toimintatapoja. Nuorten hyvinvointia on johdettava keskitetysti, sille on asetettava selkeät tavoitteet ja mittarit ja sen rahoitusta on ohjattava vaikuttavasti ja pitkäjänteisesti.

Nuorisotyön rahoituksessa on painotettava jatkuvuutta ja vaikuttavuutta. Nuorten hyvinvoinnin edistämisessä ja sen rahoittamisessa on vahvistettava pitkäjänteistä ja pysyviin rakenteisiin sidottua työtä kunnissa sekä järjestöissä ja vähennettävä projektirahoitteisen työn määrää.

Nuorisotyöstä ja -toiminnasta leikkaamisella olisi erittäin merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Merkittäviä inhimillisiä onnistumisia ja taloudellisia säästöjä voidaan saada aikaan ennen muuta pitkäjänteisellä, vakaalla työllä nuorten hyvinvoinnin puolesta. Hyvinkin pienillä avustuksilla toimintaansa toteuttaville nuorisojärjestöille leikkaukset saattavat tarkoittaa koko toiminnan lakkauttamista. Samoin kuntien nuorisotyön valtionosuudet ovat jo nyt erittäin vähäisiä kunnan muihin sektoreihin verrattuna, eivätkä kestä enää leikkauksia.

Suuri osa työstä - erityisesti järjestöjen työ - on vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Tässä mielessä valtionavustuksilla on suuret kerrannaisvaikutukset: avustuksilla aikaan saatava pieni määrä ammattimaista toimintaa, rakenteita ja aineellisia resursseja voi mahdollistaa suuren määrän vapaaehtoistoimintaa. Vastaavasti pienikin leikkaus avustuksissa voi

kertautua toiminnan määrässä, kun se leikkaa vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä. Näistä syistä rahoituksen tason pitkäjänteinen turvaaminen on tulevien vuosien osalta olennaista. Tätä mekanismia kuvaa nyrkkisääntö siitä, että yksi vapaaehtoistoimintaan sijoitettu euro tuottaa noin kuuden euron verran arvoa yhteiskunnalle.

Nuorisotyön määrärahojen kohdentuminen

Vuodesta 2018 käytössä ollut osaamiskeskusmallia tulisi tarkastella kriittisesti. Etenkin resurssien vähentyessä kannattaisi harkita osaamiskeskusten tarkoituksenmukaisuutta sekä tuotto-panossuhdetta suhteessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja ajaa toimintamalli kokonaan alas. Mikäli mallia halutaan jatkaa, olennaista on määrittää, millaisia tuloksia osaamiskeskuksilta halutaan saada ja valita osaamiskeskukset sen mukaisesti. Nähdäksemme olisi selkeintä valita osaamiskeskuksiksi tahoja, jotka kehittävät ja pilotoivat monipuolisesti sellaisia nuorten hyvinvointia edistäviä toimintoja, jotka voidaan osaamiskeskuskauden päätyttyä ottaa laajaan käyttöön. Kun osaamiskeskustoiminta tarkoittaisi kehittämisprojekteja, ei sitä varten tarvitsisi perustaa uusia hallinnollisia yhteenliittymiä, kuten nyt on tehty.

Mikäli nuorisotyön valtionrahoitukseen joudutaan kohdistamaan leikkauksia, tulee ne kohdistaa ensisijaisesti osaamiskeskustoimintaan, ei nuorisoalan perusrahoitukseen.

Työpajatoiminnan jatkuvuus ja palvelujen saatavuus uudessa sote-rakenteessa

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön olennainen merkitys on nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Tämä tehtävä on aina tärkeä yhteiskunnassa, mutta erityisesti koronakriisi ja siitä seuranneet taloudelliset vaikeudet korostavat eriarvoisuutta yhteiskunnassamme. Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat pitkäjänteistä työtä. Vuorovaikutussuhteita nuorisotyön ammattilaisten ja nuorten välillä ei kannata katkoa toimintaedellytyksiä heikentämällä. Näistä syistä on tärkeää, että budjetissa vähintään turvataan kyseisten toimintojen rahoitustaso.

On edelleen epäselvää, miten työpajojen toiminta suhtautuu hyvinvointialueisiin ja mitä palvelua niillä voidaan tuottaa ja mitä ei. Nuorten työpajoista iso osa on kuntien tuottamaa palvelua. Ajavatko kunnat ne alas, muuttavatko toiminnan toisenlaiseksi vai ryhtyvätkö kunnat hyvinvointialueiden palvelutuottajiksi? Huolena on, että erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten palvelut vähenevät hyvinvointialueiden myötä. Työpajojen toiminta sinällään voi uudistuksen myötä jatkua – kyse on erityisesti kuntouttavasta työtoiminnasta, joka on työpajoilla merkittävä muoto. Kuntouttavan työtoiminnan tarve työpajoilla on suuri ja kasvamassa, eikä korvaavaa palvelua ole.

Erityisesti nuorten elämän nivelvaiheissa työpajatoiminnalla on merkittävä rooli. Ilman työpajoja esimerkiksi mielenterveyspalveluiden kustannukset olisivat vielä suuremmat. Nuorten kohdalla on myös tärkeää, että jokaiselle nuorelle tarjotaan kuntoutusta ja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki

nuorisoala.fi

info@nuorisoala.fi

toimintaa, joskus pitkäkestoistakin, joka mahdollistaa mahdollisesti tulevaisuudessa kouluttautumisen ja työelämään siirtymisen. On ensiarvoisen tärkeää, että nuorille on olemassa erityisesti heille suunnattuja palveluja.

Hallinnollisesti on keskeistä huolehtia tiedonvaihdesta ja sujuvista siirtymistä kunnan ja hyvinvointialueen palveluiden välillä. Tämä koskee erityisesti työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, mutta myös esimerkiksi Ohjaamo-toimintaa ja muita matalan kynnyksen palveluja. Lisäksi on arvioitava, miten rahoituksella ohjataan yhteistyötä ja -toimintaa. Muuten vaarana on kustannusten nousu ja palvelujen heikentyminen.

Helsingissä 20.10.2022

Anna Laurila
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Anna Munsterhjelm, 040 5879514, anna.munsterhjelm@nuorisoala.fi

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi